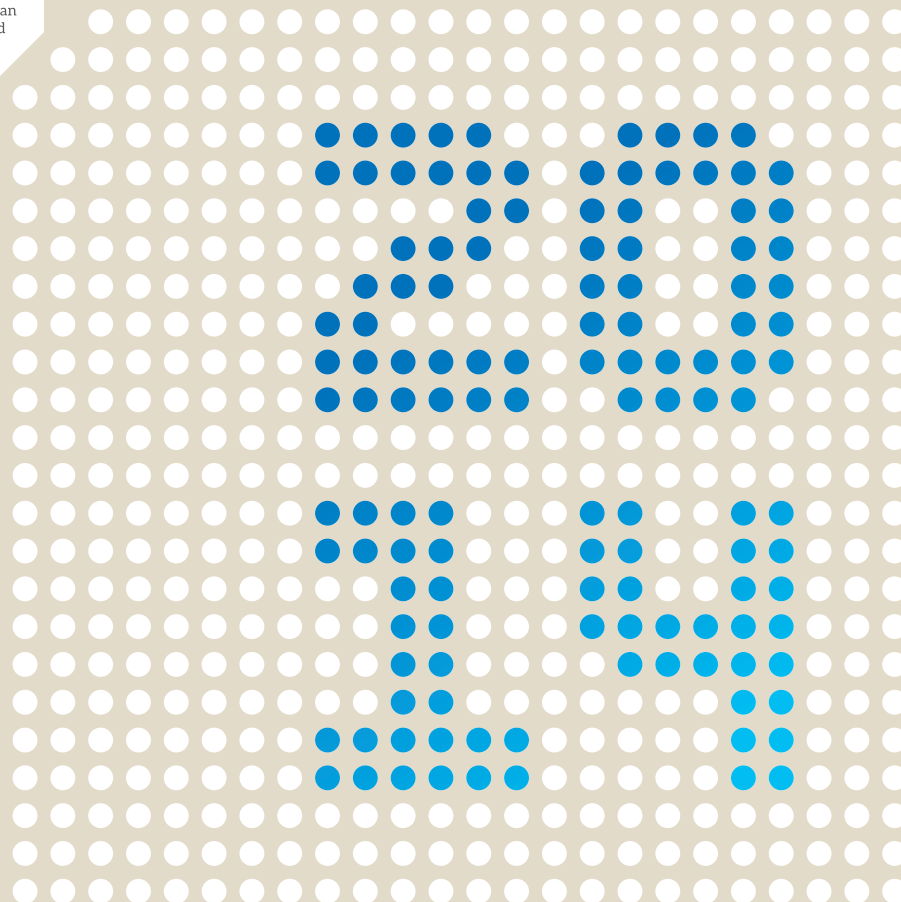

regio zwolle monitor 2014

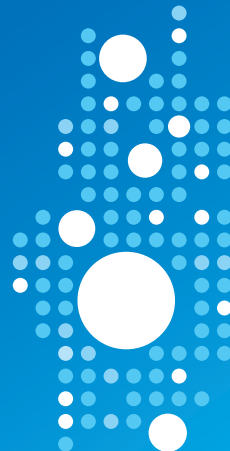
Hoe identiteit en
samenwerking een
impuls geven aan
een topregio

SAMENVATTING 2014

top

Economische
toplocatie van
Nederland

regio zwolle monitor 2014

Hoe identiteit en samenwerking
een impuls geven aan een topregio

SAMENVATTING 2014

REGIO
ZWOLLE

VOORWOORD

HET BESTUUR VAN DE STICHTING METROPOOL ZWOLLE HEEFT HET GENOEGEN OM DE SAMENVATTING VAN DE REGIO ZWOLLE MONITOR 2014 AAN U TE MOGEN PRESENTEREN.

De Regio Zwolle Monitor 2012 gaf inzicht in de regionaal-economische dynamiek en verkende de grenzen en de economische structuur van de Regio Zwolle. Naar voren kwamen de sterke winstgevendheid en investeringsbereidheid van het bedrijfsleven. Ook bleek uit de economische samenhang en de onderlinge relaties dat het bestuurlijk afgebakende geografische gebied van de Regio Zwolle overeen komt met de economische realiteit.

De Regio Zwolle Monitor 2013 bracht de fijnmazige economische structuur van de regio nader in beeld. In de regio bevinden zich verhoudingsgewijze veel kleine en middelgrote (familie)bedrijven die gezamenlijk de basis vormen van de regionale economie. Veel bedrijven zijn innova-

tief en stuwen de regionale economie voorwaarts. Ook werd echter duidelijk dat de regio vanwege het uitdagende economische klimaat geen voorsprong meer had als het gaat om groei van winst en productie.

In de Regio Zwolle Monitor 2014 komt naar voren dat de regionaal-economische prestaties over het algemeen wel nog steeds het landelijk gemiddelde overstijgen. Het beeld van een solvabel en investeringsbereid bedrijfsleven wordt bevestigd. De stagnatie van de productiegroei houdt echter aan en daarnaast is sprake van een daling van de winst. Door prudent ondernemen, bereidheid om te investeren en hard te werken, zijn de voorwaarden aanwezig om de toekomst met vertrouwen tegemoet te treden.

In de identiteit van de Regio Zwolle spelen handelsgeest, individuele verantwoordelijkheid en gemeenschapszin een belangrijke rol. Deze thema's zijn rechtstreeks terug te voeren op de Hanze en de Moderne Devotie. Zij resulteren ook vandaag in ambitie en slagkracht om op kracht van inhoud uit te blinken. Dit vertaalt zich voor de samenwerking tussen Ondernemers, Overheid, Onderwijs en Onderzoek in aansluiting tussen politieke ambities, betrokken belangen en economische realiteit.

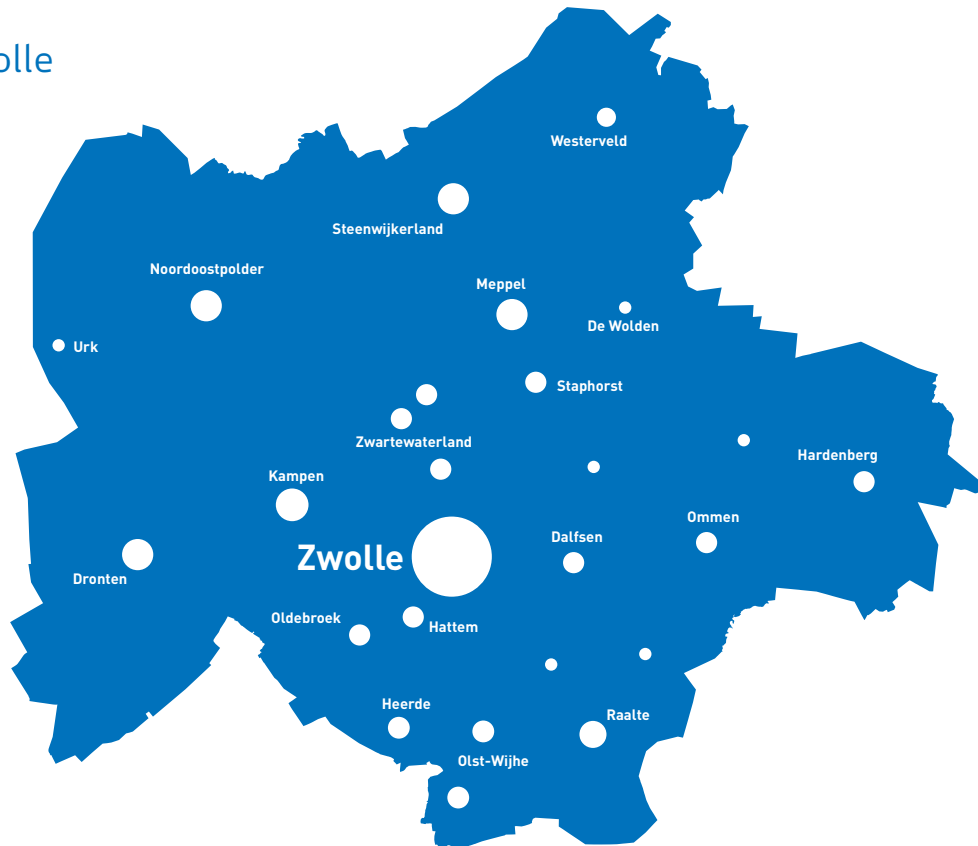
Een regionaal economische agenda die vooral gebaseerd is op het topsectorenbeleid, verdient uitbreiding. De uitdaging waarvoor partijen zich geplaatst zien is het identificeren van de regionaal (economische)

vraagstukken; bottom-up vanuit de economische realiteit. Op basis van een afweging van betrokken belangen, kan vervolgens met focus daaraan invulling worden gegeven. Een slagvaardig, regionaal goed georganiseerd bedrijfsleven met inspirerende en ambitieuze kartrekkers, speelt daarbij een belangrijke rol.

De Stichting Metropool Zwolle hoopt dat de informatie en perspectieven voor u als lezer van de monitor en als gast van het congres, een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de regio.

Het bestuur

De Regio Zwolle

INLEIDING

De top halen is lastig, aan de top blijven is doorgaans nog moeilijker. Voor de Regio Zwolle ligt hierin ook de uitdaging. De Regio Zwolle draagt het predicaat van economische topregio met verve. Dit is terecht. Ondanks de lastige marktomstandigheden overstijgen de regionaal-economische prestaties over het algemeen het landelijk gemiddelde. Door prudent ondernemen, bereidheid om te investeren en hard te werken zijn de voorwaarden aanwezig om de toekomst met vertrouwen

tegemoet te treden. Nu de economische lichtpuntjes talrijker worden komt het aan op doorpakken en uitbouwen van de verworven positie. Hiervoor is het belangrijk dat ondernemers, overheden en kennisinstellingen zich realiseren dat ze onderdeel uitmaken van een krachtig en veelzijdig collectief, dat de Regio Zwolle inmiddels is. Daarmee kan gezamenlijk de volgende stap gezet worden en de kracht van de regio benut worden.

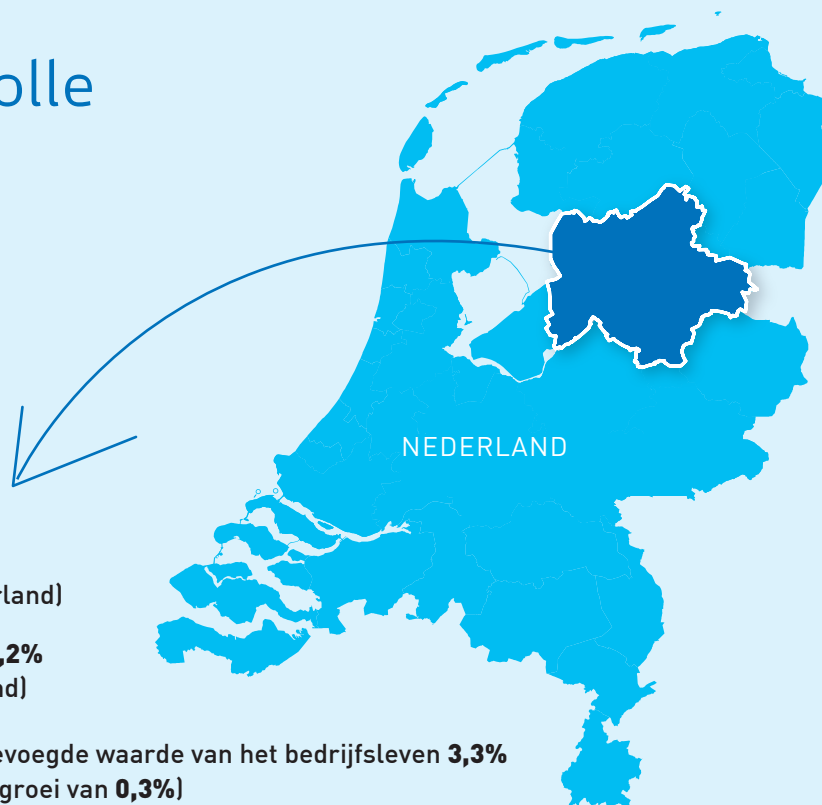
Aandeel Regio Zwolle in Nederland

2013 2012

 649.715 inwoners **3,9%**
(ten opzichte van Nederland)

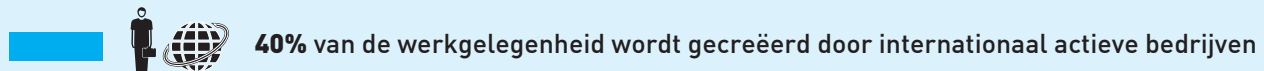
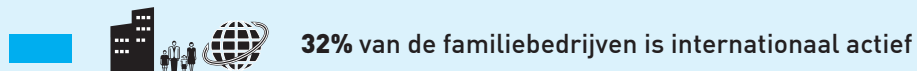
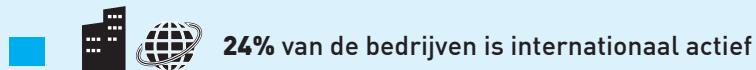
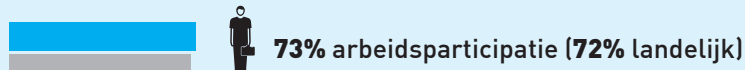
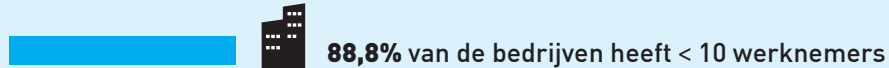

 320.000 arbeidsplaatsen **3,2%**
(ten opzichte van Nederland)

 € 18,7 miljard, totale toegevoegde waarde van het bedrijfsleven **3,3%**
(ten opzichte van 2012 een groei van **0,3%**)

Kerngetallen van de Regio Zwolle

2013 2012 Nederland

A portrait of Eddy van Hijum, a middle-aged man with short brown hair, smiling at the camera. He is wearing a dark blue pinstriped suit jacket, a white dress shirt, and a dark tie. The background is a blurred indoor setting with light-colored walls and a hint of a building structure on the left.

Eddy van Hijum: “Je moet
voor je aandacht vechten”

POSITIEF BEELD VAN REGIO ZWOLLE DANKZIJ GOEDE PRESTATIES EN KRACHTIGE LOBBY

Tot een aantal jaar geleden bestond er in Den Haag nauwelijks een beeld van de Regio Zwolle. Goede economische prestaties en een krachtige lobby hebben daar verandering in gebracht.

Eddy van Hijum was elf jaar Tweede Kamerlid voor het CDA en volgde in november Theo Rietkerk op als gedeputeerde Economie, Energie en Innovatie van de provincie Overijssel. De afgelopen jaren maakte hij de kentering van de Haagse beeldvorming van nabij mee én gaf deze hier en daar een zetje. “Toen ik in 2003 kamerlid werd en nota’s besprak over onder meer Ruimtelijke Ordening, Mobiliteit of Economie, bleek de regio Zwolle een witte vlek. Een georganiseerde lobby die deze regio in Den Haag op de kaart zette, ontbrak. Samen met andere Kamerleden, ondernemers en gemeenten heb ik me daar toen voor ingezet.”

Gezamenlijkheid als teken van kracht

Een sterke lobby is van groot belang om je landelijk én Europees in de kijker te spelen, zegt Van Hijum. “Je moet voor je aandacht vechten. Dat kan alleen als je weet waar je kracht ligt en wat je nodig hebt om je verder te ontwikkelen.” Hij noemt het een sterke zet van regionale ondernemers, vertegenwoordigers van het onderwijs en overheden om in 2013 naar Den Haag af te reizen om de sterke eigenschappen van de regio onder de aandacht te brengen. “Die gezamenlijkheid was echt een teken van kracht. En het was geen eenmalige actie. De regio bleef de volksvertegenwoordigers voeden.”

Regio met enorme uitstraling

Goede economische prestaties, een hoge positie in lijstjes van logistieke hotspots en een krachtige lobby stelden de beeldvorming in Den

Haag bij. “De kracht van de regio zit hem in de toegevoegde waarde van de aangesloten 19 gemeenten en 4 provincies. Het is een combinatie van uitstekende bereikbaarheid, nationaal en internationaal opererende ondernemingen, belangrijke culturele en toeristische trekpleisters, een gevarieerd onderwijsaanbod en een grote dienstensector. Vlak ook

Eddy van Hijum: “Weet waar je kracht ligt en wat je nodig hebt om je verder te ontwikkelen”

het belang van de sportieve prestaties van PEC Zwolle niet uit. Relaties die ontstaan met steden, krijgen dankzij de club de mogelijkheid om zich te verdiepen en daar kansen uit te halen.”

Ook lobby naar Brussel

Van Hijum benadrukt het belang om verder te kijken dan Den Haag. “De rechtstreekse lijn naar Brussel wordt steeds belangrijker, bijvoorbeeld om aanspraak te maken op subsidieprogramma’s. Zoek contact met Europarlementariërs en interesseer hen voor zaken die hier van belang zijn. Als regio op zich zijn we voor die lobby een te kleine speler. Het is raadzaam om daarin op te trekken met andere partijen en ons bijvoorbeeld als landsdeel Oost te presenteren. Kijk naar al bestaande netwerken en zoek slimme combinaties. Met elkaar stimuleren wij op die wijze de economie en de werkgelegenheid.”

STAAT VAN HET BEDRIJFSLEVEN

De omvang van de regionale economie nam toe in 2013 tot € 18,7 miljard bruto toegevoegde waarde, slechts 0,3% meer dan in 2012. De stagnatie van de regionale productie ging gepaard met een forse daling van de winst van het bedrijfsleven. De gerealiseerde winst bleef voor de gehele regio steken op € 190 miljoen, € 30 miljoen minder dan in 2012. Lichtpunt is dat het investeringspeil licht herstel vertoont. In 2012 was de krimp in vergelijking met het voorgaande jaar 1,4%, terwijl de daling in 2013 nog maar 1% bedroeg. Die daling is iets minder hard dan landelijk (1,6%). Bemoedigend is dat ondanks de fors lagere winsten, het investeringsniveau maar heel beperkt gedaald is. Bedrijven blijven investeren. Deze investeringsbereid in een economisch onzekere tijd toont een gezond geloof in de toekomst. Dit is in lijn met het beeld van de regio in eerdere edities van de Regio Zwolle Monitor: hardwerkend, financieel gezond en investeringsbereid.

Dit wordt bevestigd door de staat van de financiële huishouding van het bedrijfsleven in de Regio Zwolle. De financiële situatie van veel bedrijven is gezond. Met een solvabiliteit van 39,9% ligt de Regio Zwolle aanzienlijk boven het Nederlandse gemiddelde van 32%. Er is ruim voldoende financiële buffer aanwezig als basis voor economische groei. Wat meehelpt is dat de liquiditeit van 111% ruim boven de

doorgaans aangehouden norm van 100% ligt. Het bedrijfsleven in de Regio Zwolle is bovengemiddeld goed in staat om aan haar direct opeisbare verplichtingen te voldoen. Daarbij heeft het bedrijfsleven over 2013 een alleszins redelijk rendement op het eigen vermogen (REV) van 11,3% behaald.

Een ander lichtpunt is de voorzichtig ombuigende stemming onder ondernemers. De verwachtingen over het economisch klimaat zijn minder negatief en voorzichtig denken ondernemers weer aan uitbreiding van het personeelsbestand. De economie klimt voorzichtig uit het dal. Voorts hebben ondernemers een stuk minder last van belemmeringen, zoals onvoldoende vraag en financiële beperkingen, dan een jaar terug.

Een ander lichtpunt is de voorzichtig ombuigende stemming onder ondernemers. De verwachtingen over het economisch klimaat zijn minder negatief en voorzichtig denken ondernemers weer aan uitbreiding van het personeelsbestand. De economie klimt voorzichtig uit het dal. Ondernemers geven aan minder belemmeringen te ervaren, zoals onvoldoende vraag en financiële beperkingen, dan een jaar terug.

Toegevoegde waarde bedrijfsleven

totale toegevoegde waarde
bedrijfsleven Regio Zwolle
(3,3% van landelijke toegevoegde waarde)

toegevoegde waarde
bedrijven met ≤ 10 werknemers
(22,5% van regionale toegevoegde waarde)

Groeicijfers regionale bedrijfsleven

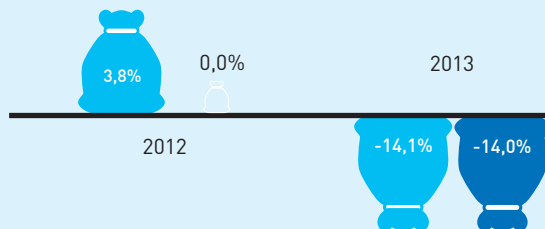
Nederland

Regio Zwolle

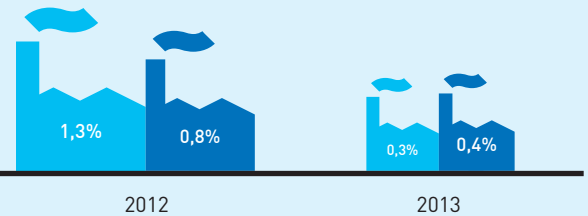
INVESTERINGSGROEI

WINSTGROEI

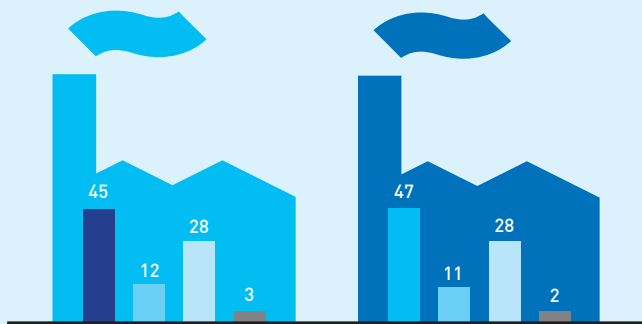
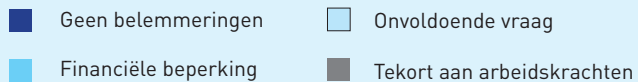
PRODUCTIEGROEI

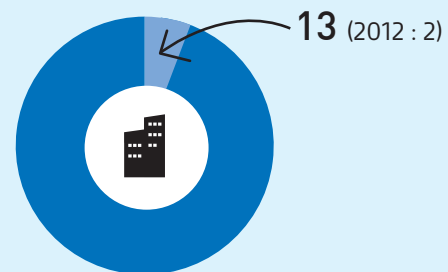
Productiebelemmeringen

Nederland

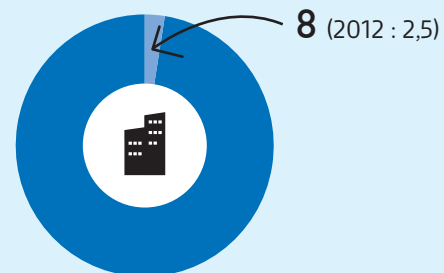
Regio Zwolle

Aantal starters (per 100 vestigingen)

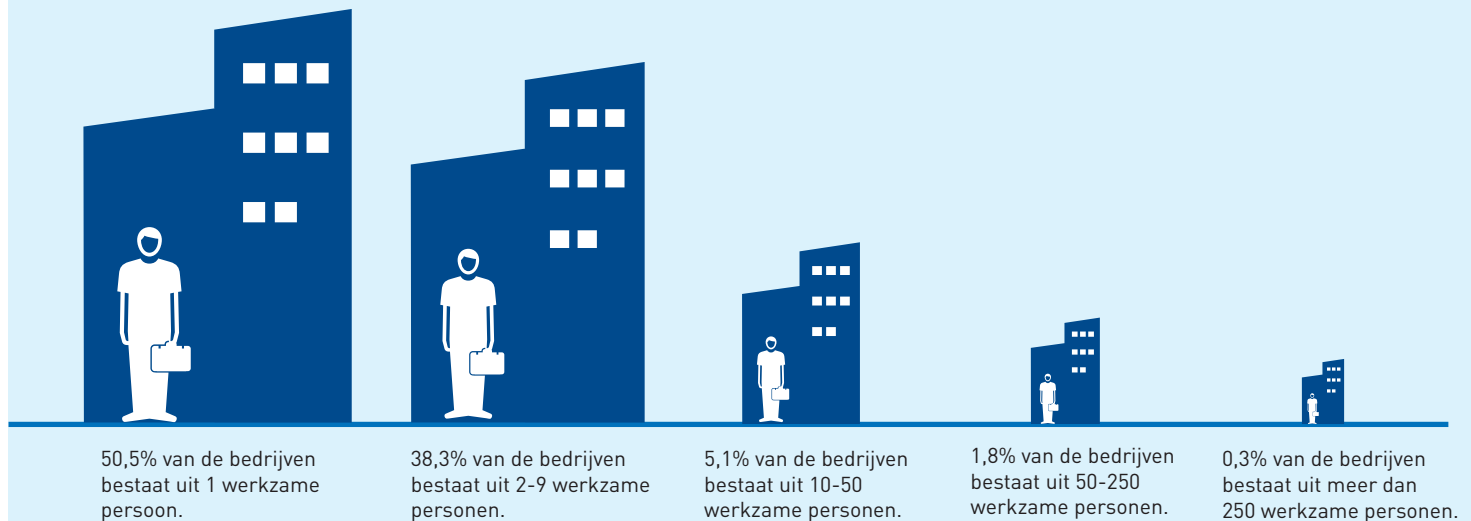

Aantal opheffingen (per 100 vestigingen)

Samenstelling vestigingenbestand naar bedrijfsgrootte in aantal werknemers in de Regio Zwolle

Aandeel in %; op 1 januari 2014

REGIONALE KERNCIJFERS

Het afgelopen decennium heeft de Regio Zwolle een grotere bevolkingsgroei gehad dan het Nederlands gemiddelde. De afgelopen tien jaar nam de bevolking gemiddeld genomen jaarlijks met 0,45% toe. Voor Nederland was dat 0,35%. De groei komt voornamelijk voort uit natuurlijke bevolkingsaanwas. Afgaand op de prognoses zal de bevolking in de Regio Zwolle de komende jaren gestaag door blijven groeien, ook iets sneller dan het Nederlands gemiddelde.

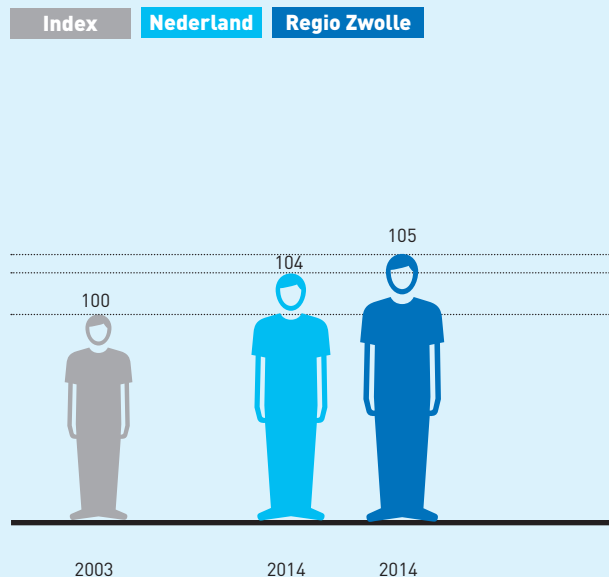
Als gekeken wordt naar de verdeling van de werkgelegenheid dan zijn de meeste banen in dienstverlenende bedrijfstakken te vinden. Het blijkt dat de Regio Zwolle een hoge mate van specialisatie kent in traditionele sectoren als landbouw en visserij, bouw en industrie; ofwel dat er sprake is van een sterke concurrentiepositie op deze terreinen. Dit in tegenstelling tot de dienstverlenende sectoren, die afgezet tegen de landelijke sectorstructuur ondervertegenwoordigd zijn in de regio. Van de sectoren die bovengemiddeld vertegenwoordigd zijn in de regio springt de industrie eruit. De hoge specialisatiegraad die gepaard gaat met een bovengemiddeld aandeel in de werkgelegenheid, maakt dat deze sector een stuwende kracht is in de economie van de Regio Zwolle.

Topsectoren zijn bovengemiddeld stevig vertegenwoordigd in de Regio Zwolle. In 2014 vielen ruim 112.000 banen in de Regio Zwolle binnen één van de negen topsectoren, wat overeenkomt met 36% van de totale regionale werkgelegenheid. Landelijk gezien is met een aandeel van

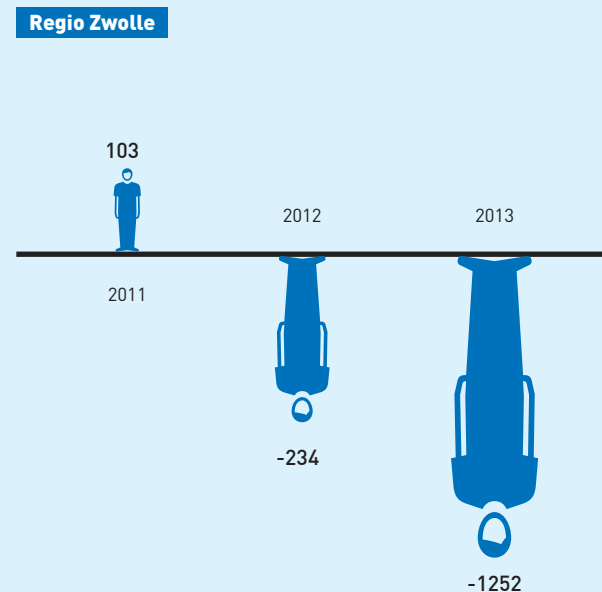
21% de bijdrage van topsectoren aan de werkgelegenheid een stuk lager. Ten aanzien van de werkgelegenheid in de Regio Zwolle is Agro & Food de grootste werkgever met 54.000 arbeidsplaatsen. High Tech Systems en Materialen (HTSM) volgt daarna met ruim 16.000 arbeidsplaatsen. Een andere belangrijke topsector in de regio is de Creatieve Industrie. Naar aantal bedrijfsvestigingen, ruim 3.500, is het de tweede topsector in de regio. Hiermee is deze topsector in 2014 goed voor 5.000 banen, 10% meer dan in 2013. De Creatieve Industrie fungeert in belangrijke mate als ondersteuning bij de activiteiten in andere sectoren. Door de vervulling van deze cross-over functie speelt het een belangrijke rol in de bevordering van het creatieve en innovatieve milieu in de regio.

Een veelzijdige sectorsamenstelling van de regionale economie is echter geen garantie voor voldoende vraag naar arbeid. In 2013 was er een lichte krimp van de werkgelegenheid van 0,3%. Het aanbod van arbeid neemt daarentegen flink toe. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de bovengemiddelde groei van de bevolking. Met een bruto participatiegraad van 73% ligt de arbeidsmarktdeelname iets boven het Nederlandse gemiddelde. Maar gegeven de conjuncturele tegenwind is het niet verrassend dat de werkloosheid fors toenam. In juni 2014 waren ongeveer 24.000 mensen werkzoekend, wat overeenkomt met een werkloosheidspercentage 8,1%. In 2013 was dit nog 6,9%. Landelijk is het werkloosheidspercentage gestegen van 8,1% naar 10%.

Indexcijfer bevolkings- ontwikkeling in Regio Zwolle

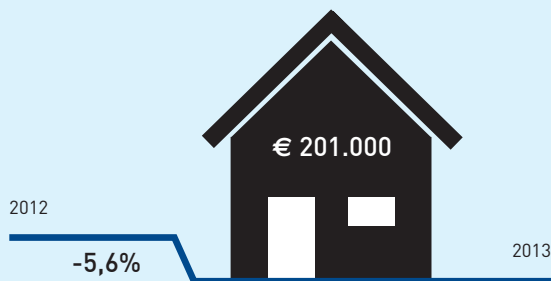

Vestigingsoverschot in Regio Zwolle (absolute aantallen)

Gemiddelde koopsom
van een woonhuis

Regio Zwolle

Gemiddelde waarde
agrarische grond

Regio Zwolle

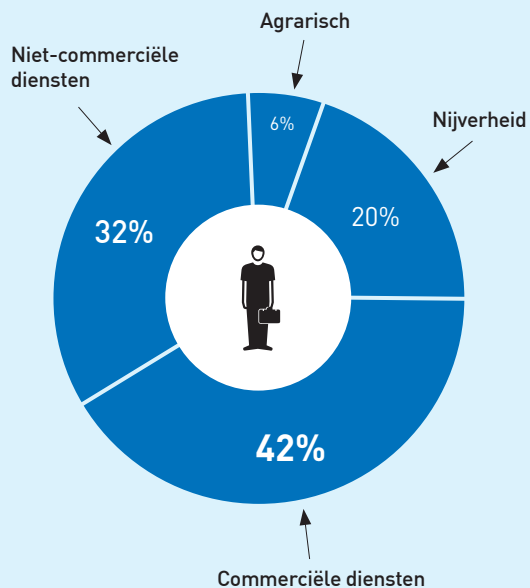
Gemiddelde prijs
bedrijfs onroerend goed

Regio Zwolle

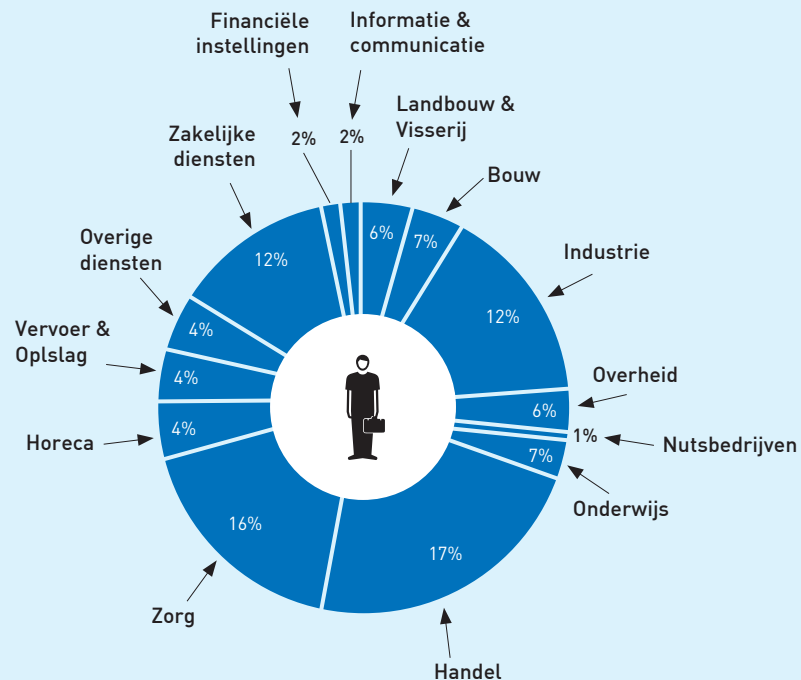

Werknemers per sector in Regio Zwolle (%) (Totaal aantal arbeidsplaatsen 310.000)

4 Hoofdsectoren

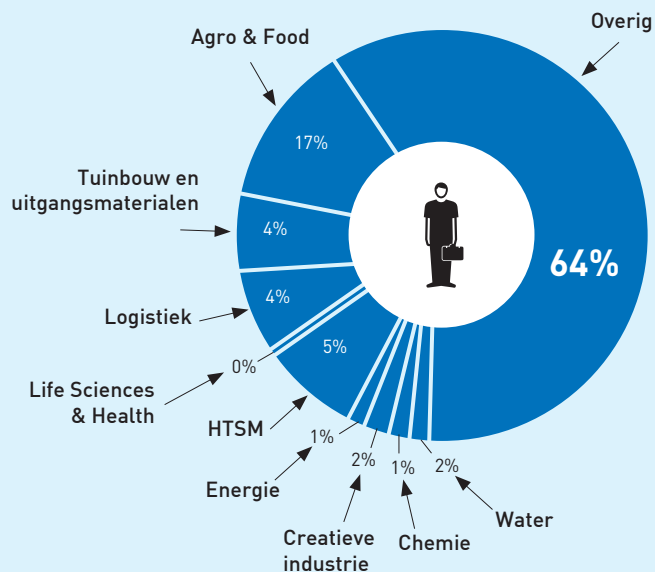

14 sectoren

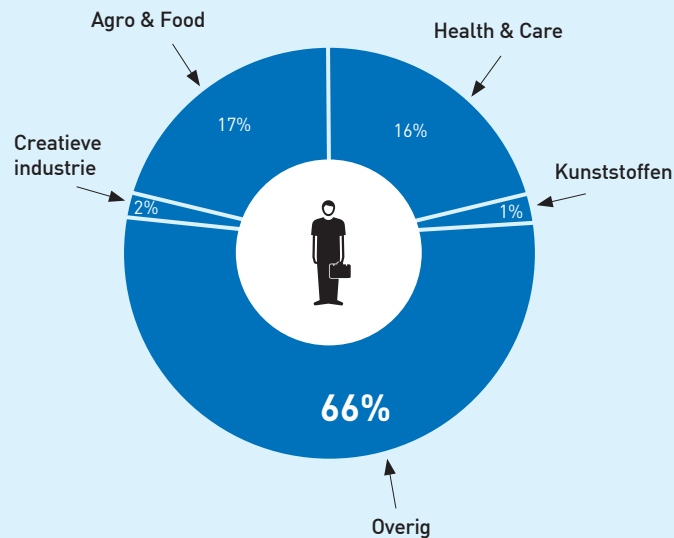

Werknemers per sector in Regio Zwolle (%) (Totaal aantal arbeidsplaatsen 310.000)

Landelijk benoemde Topsectoren

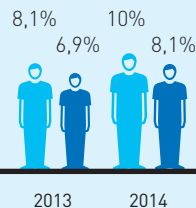
Regionaal benoemde Topsectoren

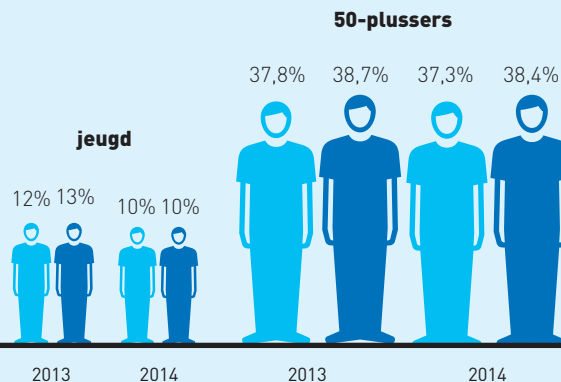
Werkloosheid (%)

Nederland

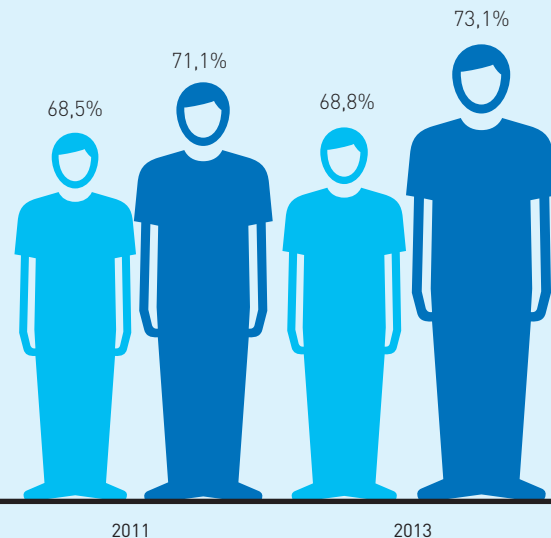
Regio Zwolle

Aandeel werkzoekende jeugd (tot 27) en 50-plussers

Arbeidsparticipatie in Regio Zwolle

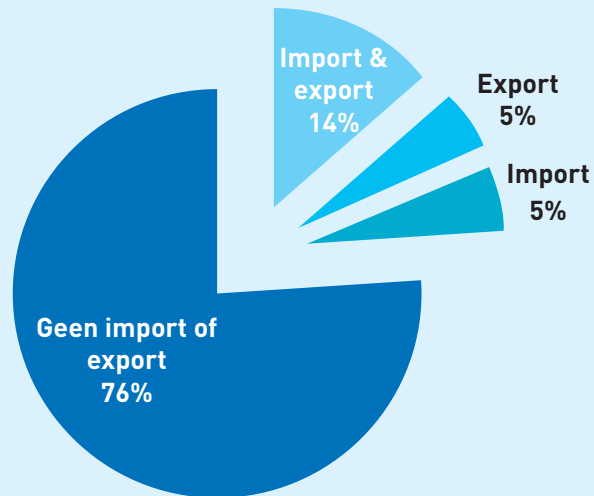

INTERNATIONALISERING

Gemiddeld 25% van de totale omzet in de regio (de vijf COROP-gebieden die de Regio Zwolle (deels) overlappen) is gerealiseerd op de buitenlandse markt. Hiermee wordt nauwelijks afgeweken van het landelijke gemiddelde, wat overeenkomt met een exportaandeel van 27% in de totale omzet. De forse bijdrage die export levert aan de regionale economie van de Regio Zwolle wordt gerealiseerd door een kwart van de bedrijven in de regio. Deze bedrijven, die qua internationale activiteit zowel importeren als exporteren of alleen exporteren, zorgen voor ruim 127.000 arbeidsplaatsen. Dit komt overeen met een aandeel van 40% in de totale regionale werkgelegenheid. De internationaal georiënteerde bedrijven zijn dus kleiner in aantal maar groter in omvang, ten opzichte van alleen op het binnenland georiënteerde bedrijven. Een internationaal opererend bedrijf heeft gemiddeld twaalf werknemers, terwijl de meeste andere bedrijven minder dan 10 werknemers hebben.

‘Beter een goede buur dan een verre vriend’ luidt het aloude spreekwoord dat ook opgaat voor de Regio Zwolle. Internationale bedrijven exporteren hoofdzakelijk naar de buurlanden België en Duitsland. De oriëntatie op met name nabijgelegen landen hangt samen met de exportstrategie die de meeste bedrijven hanteren, namelijk export rechtstreeks aan de afnemer; zonder inschakeling van intermediairs. Hier speelt ook mee dat internationaal georiënteerde bedrijven in de Regio Zwolle relatief groot zijn qua aantal werknemers. Zo zijn de bedrijven in staat de verkoopondersteunende activiteiten zelf uit te voeren in plaats van het aan derden over te laten.

Verdeling internationale activiteiten in de Regio Zwolle

Type bedrijven en internationalisering

24% van de bedrijven is internationaal actief

32% van de familiebedrijven is internationaal actief

19% van de niet-familiebedrijven is internationaal actief

Een internationaal actief bedrijf bestaat gemiddeld uit 12 werknemers

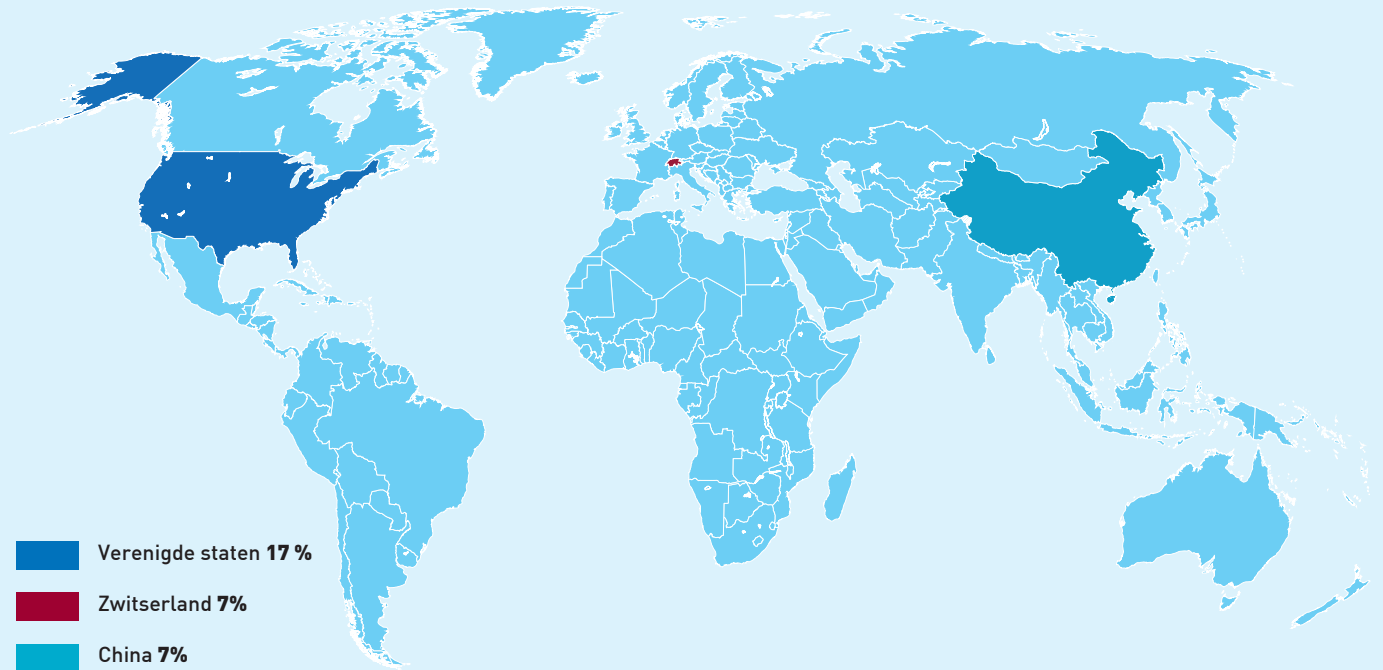
Top 3 exportbestemmingen binnen de EU

Aandeel per voorkomende bestemming in %; 2014

Top 3 exportbestemmingen buiten de EU

Aandeel per voorkomende bestemming in %; 2014

Export strategieën van bedrijven in de Regio Zwolle

Aandeel van totaal aantal internationaal actieve bedrijven in %; 2014

84% van de bedrijven exporteert direct aan de afnemer

Stichting metropool Zwolle

De Regio Zwolle Monitor is een uitgave van Stichting Metropool Zwolle, met als bestuursleden Pierre Satink (voorzitter) - Accountant RA/partner bij Baker Tilly Berk, Harke Plas (secretaris) - Advocaat/partner bij Dommerholt Advocaten, Ronald Knoll (penningmeester) - Relatiemanager grootzakelijke relaties bij Rabobank IJsseldelta, Michiel ten Brink - directeur FIZZ Marketing & Communicatie en Jasper Vrieling - Directeur Vrieling Adviesgroep.

Regio Zwolle Monitor 2014

Deze brochure betreft een samenvatting van de Regio Zwolle Monitor 2014. De volledige monitor kunt u downloaden op: <http://www.regiozwollecongres.nl/regio-zwolle-monitor>

Onderzoek

Het onderzoeksteam bestaat voornamelijk uit onderzoekers uit de Regio Zwolle en wordt gecoördineerd door het lectoraat Area Development van de Hogeschool Windesheim. Het onderzoek staat onder supervisie van lector dr. ir. Willem Buunk – Lector Area Development. De projectleiding is in handen van dr. Friso de Vor – onderzoeker regionale economie bij het gelijknamige lectoraat. Inhoudelijke opmerkingen en/of suggesties kunt u mailen naar f.de.vor@windesheim.nl

Aan het onderzoek werkten mee:

Lic. Laurent de Borman en drs. Aljona Wertheim-Davygora (Provincie Overijssel, team Beleidsinformatie); Arjen Dekker BBA en dr. Coen Rigtering (Hogeschool Windesheim, lectoraat Familiebedrijven); dr. Huub Ruël en Youssef Soulamani BBA (Hogeschool Windesheim, lectoraat International Business); drs. Martin Tillema (Kadaster); Willem van der Velden (AldusWillem, namens Rabobank IJsseldelta).

Begeleidingscommissie:

Prof.dr. Henri de Groot (Vrije Universiteit Amsterdam); drs. Henk ten Hove (Economic Board Regio Zwolle); mr. Harke Plas (Stichting Metropool Zwolle), Jacco Vonhof (VNO-NCW Midden); mr. Jan Westmaas (Gemeente Meppel).

Vormgeving:

FIZZ marketing & communicatie

De Regio Zwolle Monitor wordt mogelijk gemaakt door de partners van de Stichting Metropool Zwolle:

